

TYÖRYHMÄKUVAUKSET JA KOORDINAATTORIT

Vuoden 2011 tapaamisen teemana on *Asuminen ja arki maaseudulla*. Teemaa ruoditaan ruokaan, energiaan, lähipalveluihin, lähidemokratiaan, Leader-toimintaan ja maaseutupolitiikkaan keskittyvissä työryhmissä.

Mikäli haluat pitää esitelmän ryhmässä, ota yhteyttä suoraan ryhmän koordinaattoriin. Esitysten abstraktit kootaan verkkojulkaisuksi. Työryhmien tilat sijaitsevat tapaamispaikalla ja tarkempi tilajako tehdään ryhmien lopullisen ryhmäkoon perusteella.

1. Paikallista ruokaa läheltä

Koordinaattorit: **Tuija Mononen**, yliopistotutkija, Itä-Suomen yliopisto, Historia- ja maantieteiden laitos, puh. 040 57 77 019, tuija.mononen(at)uef.fi ja **Heidi Valtari**, suunnittelija, Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea, puh. (02) 333 6416, heidi.valtari(at)utu.fi.

Ruoka on läsnä arjessa ja juhlassa. Se on valmisruokaa keskellä kiirettä, se on pitkiä, ystävien kanssa kaikessa rauhassa tehtyjä illallisia. Se on osa ympäristöä, yhteiskuntaa ja kulttuuria. Ruokaan ja sen tuottamiseen liittyvät kysymykset haastavat eri tieteen alojen edustajat ja ruoka-alan toimijat ottamaan kantaa ja pohtimaan tulevaisuuden ruoantuotantoa ja tarjontatapoja.

Työryhmässä pohditaan erityisesti paikallisen ruoan merkityksiä. Miten globaalit ilmiöt, kuten ilmastonmuutos ja ruokaturva, huomioidaan merkityksiä muotoiltaessa ja miten ne vaikuttavat suomalaisessa ruokapolitiikassa? Miten ne vaikuttavat ruoantuotanto- ja tarjontatapoihin? Mikä on paikallisen ruoan merkitys maaseudun kehittämistoiminnassa? Millaisia mahdollisuuksia siihen liittyy? Työryhmään toivotaan esitelmiä niin tutkijoilta, kehittäjiltä kuin muilta paikallisesta ruoasta kiinnostuneilta toimijoilta. Esitelmät voivat liittyä hyvin laajasti ruokaan ja sen merkityksiin, mahdollisuuksiin ja uhkiin.

2. Energiakylästä omavaraisuuteen

Koordinaattorit: Pekka Peura, kehittämispäällikkö, Vaasan yliopisto, Levón-instituutti, puh. (06) 324 8451, pekka.peura(at)uwasa.fi ja **Timo Hyttinen**, projektipäällikkö, Vaasan yliopisto, Levón-instituutti, puh. (06) 324 8496, timo.hyttinen(at)uwasa.fi.

Uusiutuvien paikallisten energianlähteiden käyttö ja hajautetun energiantuotannon ratkaisut ovat väistämättä yleistymässä. Tämä voi johtaa nykyistä keskitettyä energiajärjestelmää tukevan ja ehkäpä siitä osin irrallaan toimivan energiainfrastruktuurin kehittämiseen erityisesti maaseudulla. Pienten tuotantoyksiköiden yleistymisen johtaa puolestaan vaatimukseen energiaketjujen hallinnasta alkaen raaka-aineiden hankinnasta energian käyttöön ja edelleen sen toiminnan alueellisiin vaikutuksiin. Kehitys voi johtaa siihen, että maaseudulle syntyä kokonaan uusi yhteiskunnallinen rooli.

Energiaketjun hallinta on selvästi hyvin laaja-alainen ja monitieteinen tehtävä, nimittäin energia-alan vaatimia osaamisaloja ovat paitsi tekniikka, myös muun muassa liiketoiminta ja talous, juridiikka, ympäristötiede ja sosiologia. Kestävän energiahuollon kehittäminen vaatii siksi kaikkien tieteidenalojen osaamisen integrointia eli ns. systemisen osaamisen kehittämistä.

Työryhmässä pohditaan energiaomavaraisten alueiden ja kylien mahdollisuuksia ja merkitystä eri näkökulmista:

- * energiaomavaraisuus ja sen vaikutukset maaseudulla
 - * energiakylät ja muut energiaomavaraiset alueet – tekniikka, talous ja sosiaaliset vaikutukset
 - * uusiutuvat energianlähteet, tuotantomenetelmät ja niiden integrointi.
- Kaikki aihepiiristä kiinnostuneet ovat tervetulleita mukaan ryhmään.

3. Maaseudun muuttuvat lähipalvelut

Koordinaattorit: Mari Kattilakoski, erikoistutkija, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL, puh. 020 6107553, mari.kattilakoski(at)thl.fi ja Sami Tantarimäki, suunnittelija, Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea, puh. 040 7601 017, sami.tantarimaki(at)utu.fi.

Ryhmässä keskustellaan hävinneistä, muuttuvista ja uusista palveluista, rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten vaikutuksista maaseudun palveluihin, kansalaisten osallistumismahdollisuuksista palvelujärjestelmässä sekä palveluiden uusista tuotantotavoista. Ryhmään toivotaan alustuksia ja pohdintaa lähipalvelujen muutoksesta, palvelujen tuottamisen uusista muodoista ja maaseudun asukkaiden kokemuksista ja näkemyksistä mitä palveluja arjen sujuminen edellyttää.

Miten palvelurakenteiden muutos, moninaistuminen ja sirpaloituminen näkyvät maaseudulla ja maaseudulla asuvien arjessa? Mitä tapahtuu

maaseudun lähipalveluille? Miten kansalaiset osaavat suunnistaa palveluverkossa? Onko palveluyrittäjyydelle ja yhteisölliselle palvelutuotannolle kiinnostusta ja mahdollisuuksia maaseudulla? Soveltuuko palveluseteli maaseutualueille, luoko se todellista valinnanvapautta vai kasvavaa eriarvoisuutta kaupunkialueisiin nähden?

Mikä merkitys monikansallisten yritysten tulemisella palvelumarkkinoille on alueiden kokonaistaloudelliselle ja paikallisesti kestäväälle kehitykselle? Mitä vaikutuksia palveluntuottajien jatkuva kilpailuttaminen synnyttää? Miten koulun toimintaan voi kytkeä muita lähipalveluita? Miten kansalaisosallistuminen turvataan palvelujärjestelmässä ja miten maaseudun asukkaat voivat vaikuttaa omiin lähipalveluihin? Millaisia uusia avauksia maaseudulla on syntynyt lähipalvelujen turvaamiseksi ja kehittämiseksi?

4. Lähidemokratia ja osallistuminen – toimivia ratkaisuja vai sanahelinää?

Koordinaattorit: Kari Leinamo, tutkija, Vaasan yliopisto, Levón-instituutti, puh. (06) 324 8317, kari.leinamo(at)uwasa.fi ja **Katja Rinne-Koski**, tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti, puh. 050 415 1159, katja.rinne-koski(at)helsinki.fi.

Kuntarakenteen muutos vaikuttaa suoraan tai välillisesti asukkaiden arkeen monin eri tavoin. Yhä suuremmissa kunnissa ja kaupungeissa myös asukkaiden vaikutusmahdollisuudet muuttuvat entiseen verrattuna selvästi. Käytännöt ja kanavat vaihtuvat, kun alueellinen edustus päätöselimissä jää aiempaa pienemmäksi. Kunnanosahallinnon toimielinten rooliksi jää tavallisesti kuitenkin ainoastaan lausuntojen antaminen ja apurahojen jakaminen. Tämänkaltainen mahdollisuus kansalaisnäkökulman julkituomiseksi ei riitä, jos lähidemokratian toinen peruspilari eli kuntalaismielipiteen aito kuuleminen ja huomioon ottaminen päätöksenteossa unohdetaan.

Kuntarakenteiden lisäksi myös osallistumisen tavat ja menetelmät ovat muutoksessa. Osallistuminen liittyy yhä enemmän asukkaiden arkipäivän kokemuksiin kuin politiikkaan, ja asukkaiden tai asuinalueiden vuorovaikutuskumppaneina ovat usein yksittäiset virkamiehet puolueiden tai luottamushenkilöiden sijaan. Muutokset osallistumisen tavoissa ovat monipuolistaneet demokratian rakenteita, joissa perinteisen edustuksellisen demokratian rinnalle ovat nousseet muiden muassa suorat yhteydenotot viranomaisiin sekä internetin kautta tapahtuva osallistuminen ja vuorovaikutus.

Työryhmässä tarkastellaan nykypäivän maaseutua kuntalaisen näkökulmasta. Miten onnistunut kuntaliitos toteutetaan? Miten lähidemokratia toimii uusissa suurkunnissa? Ovatko kuntaliitokset vaikuttaneet paikallisen toiminnan aktiivisuuteen maaseudulla? Onko asukkaiden osallistuminen muuttumassa ja jos on, niin miten? Miten kunnat

reagoivat osallistumisen muutokseen? Ryhmässä käydään keskustelua uuden tutkimustiedon ja paikallistason käytännön kokemusten pohjalta. Molemmista näkökulmista toivotaan myös esityksiä työryhmään.

5. LEADER- toiminnan haasteet

Koordinaattorit: **Fulvio Rizzo**, tutkija, Itä-Suomen yliopisto, Karjalan tutkimuslaitos, puh. (013) 251 4830, fulvio.rizzo(at)uef.fi ja **Heikki Konsala**, Leader-asiamies, Suomen Kylätoiminta ry, puh. 045 327 1117, heikki.konsala(at)kylatoiminta.fi.

LEADER -toiminta on keskeinen maaseudun kehittämisen työkalu. Nykyinen LEADER-toiminta perustuu Euroopan unionin neuvoston asetukseen N:o 1698/2005 eurooppalaisen maaseudun kehittämisestä vuosina 2007–2013. Asetuksen mukaan LEADER on ”alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa, jossa paikallisten kehittämisstrategioiden laatimista ja täytäntöönpanoa koskeva päätöksentekovalta kuuluu paikallisille toimintaryhmille.”

Asetuksessa todetaan mm. että maaseudun kehittämiseen tähtäävässä toiminnassa tavoitteena on eriarvoisuuden poistaminen sekä naisten ja miesten välisen tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen. Niin ikään asetuksessa todetaan, että maaseudun kehittämisen ohjelmatyön olisi oltava kansallisten tavoitteiden mukaista ja täydennettävä muita yhteisön politiikkoja, esimerkiksi maatalouden markkinapolitiikkaa. LEADER-toiminta yhdistää maaseudun eri toimijat, niin asukkaat, paikalliset yritykset kuin järjestöt niin eurooppalaiseen kuin laajempaan kansainväliseen talousjärjestelmään. Kehittämisprojekteja rahoitetaan alueilla toteutettavien hankkeiden kautta.

Työryhmän tavoitteena on tarkastella maaseudun eri toimijoiden roolia paikallisessa kehittämisessä. Ryhmään toivotaan esitelmiä kehittäjiltä, tutkijoilta, virkamiehiltä ja kuntien edustajilta. Millaisia haasteita LEADER-toimintaan liittyy? Suomen kannalta olennaista on paikallisten toimintaryhmien merkitys parhaillaan käynnissä olevassa kunta- ja palvelurakennemuutoksessa. Mikä on LEADER-toimintaryhmien tehtävä suhteessa muihin paikallisiin ja alueellisiin toimijoihin kuten kyliin, kuntiin ja maakuntaliittoihin? Miten LEADER -toimintatapa on Suomessa onnistunut yhdistämään pienimuotoisen maatalouden maaseudun kehittämiseen? Miten LEADER – sekä kilpailun että alueellisen yhteenkuuluvuuden välineenä – on onnistunut hillitsemään syrjäytymistä maaseudulla?

6. Mikä on kunnan paikka maaseutupolitiikassa?

Koordinaattorit: Manu Rantanen, kehittämispäällikkö, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti, puh. 044 5255890, manu.rantanen(at)helsinki.fi ja **Antti Saartenoja**, vanhempi tutkija Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti, puh 050 347 9845, antti.saartenoja(at)helsinki.fi.

Kunnat ovat muutoksessa, niiden määrä vähenee ja monet kaupungit ovat laajentuneet maaseutukaupungeiksi. Samalla pohditaan sitä, minkälaisia rooleja kunnilla on tulevaisuudessa ja voisivatko nämä roolit vaihdella eri puolilla valtakuntaa. Maaseutupolitiikkaa on perinteisesti linjattu kansallisella ja kansainväliselläkin tasolla, mutta toisaalta sitä on toteutettu paikallisesti.

Löytävätkö kunnat paikkansa tässä kokonaisuudessa muutenkin kuin toimintaryhmien rahoittajina? Tulisiko kuntien ottaa nykyistä johtavampi rooli maaseutupoliittisina toimijoina ja maaseudun innovaatioympäristöjen vuorovaikutteisten kehitysprosessien moottoreina? Minkälaiseen suuntaan kuntien ja toimintaryhmien välistä suhdetta pitäisi kehittää? Yhä useammin kysytään myös sitä, miten kunnat hyödyntävät maaseutua omassa kehittämisessään.